

ETNOGRAFISKA MUSEET
STATENS MUSEER FÖR VÄRLDSKULTUR

YOKAI

LÄRARHANDLEDNING EGENLEDD KLASS

Grundskola åk 4-9, gymnasieskola och vuxenstuderande i ämnena
Svenska, Bild, Religion och Historia

Introduktion, upplägg, planering och övningar/arbetsuppgifter

Introduktion

Utställningen Yokai på Etnografiska museet i Stockholm erbjuder en lärorik upplevelse och ett rikt utbud och material som lärare och elever fysiskt på plats ta del av inom ramen för skolämnena Svenska, Bild, Religion och Historia i grundskolans årskurs 4-6 och 7-9, samt gymnasieskolan. Utställningen kan levandegöra läroplansanknuten tematik, skapa engagemang och en bas för samtal, och därigenom ligga till grund för ett starkt lärande.

Utställningsbesöket kan dessutom samköras med undervisningen i en rad andra ämnen, vilket kan underlätta möjligheten till att genomföra ett besök. Lärare kan samarbeta, och mer tid och utrymme kan hittas i skolschemat. Detta kan i sin tur leda till en mindre stressfri tillvaro samtidigt som eleverna kan komma i väg på en lärorik och minnesvärd upplevelse.

Exempelvis kan eleverna på samma gång studera museiföremål som har med Svenska, Religion, Historia och Bild att göra när de utforskar en utställning, en monter om något visst fenomen eller en speciell yokai. Undervisningen kan fortgå under flera tillfällen och delas upp utifrån strukturen före- under- och efter besöket.

Denna lärarhandledning fokuserar på lärare och elever som besöker museet fysiskt på EGEN HAND. För att genomföra ett sådant undervisningsupplägg behöver läraren mejla Etnografiska museets reception (reception@etnografiska.se) för att boka datum och tid. Skolprogram där en av museets pedagoger genom en pedagogisk visning visar runt i utställningen finns dessutom att boka. Detta görs via webbsidan [Visningar och skolprogram - Etnografiska museet](#)

Denna lärarhandledning fokuserar på två olika former av undervisning:

Enskilda elevers eller grupper av elevers egna arbete/skapande inklusive skriftlig och/eller muntlig presentation.

Specifika övningar kopplade till utställningen.

Utställningens innehåll och nedan övningar och arbetsuppgifter är kopplade till grundskolans och gymnasieskolan läroplan och kursplaner i Svenska, Bild, Religion och Historia (se Läroplanskopplingar utställningen Yokai).

Inför besöket / användning av museets material

För att eleverna på bästa sätt ska kunna ta sig an museets utbud kan det vara bra att redogöra för vissa fakta, teman och begrepp, såväl som museet i sig, inför besöket.

Inför undervisning om yokai, japansk folktro och berättande i text och bild är det givande att behandla fakta/teman/begrepp som:

Folktro (folklore)

Folkkonst

Shintoism

Manga och anime

Japansk historia och samtid

På webbsidan [Skola Online - Världskulturmuseerna \(varldskulturmuseerna.se\)](http://Skola Online - Världskulturmuseerna (varldskulturmuseerna.se)) finns en av Världskulturmuseernas digitala lärresurser som behandlar japansk historia och samtid:

[Allt har en historia - Världskulturmuseerna \(varldskulturmuseerna.se\)](http://Allt har en historia - Världskulturmuseerna (varldskulturmuseerna.se)) och avsnittet

Världskrigens era och den japanska imperialismen

Introduktionsfilmer till Etnografiska museet och Världskulturmuseerna hittas på:

[Besök Etnografiska museet - YouTube](#)

1 minut och 58 sekunder

[Vilka är Världskulturmuseerna? - YouTube](#)

2 minut 32 sekunder

Om klassen ska utföra ett eget arbete enskilt eller i grupp under besöket/studietiden kan det vara en idé att i förväg dela ut uppdrag och/eller låta eleverna själva välja yokai att studera.

Se mer nedan!

Besöket / användandet av museets utbud – Läraren introducera

Vid inledningen av lektionen och den egna turen genom utställningen introducerar läraren eleverna till museet, dess utbud, utställningar och material. Använd "Vägledning och sammanfattning av utställningen Yokai" för detta ändamål.

Presentera kort som lärare:

Museet

Utställningen

Om undervisningen innefattar **eget arbete enskilt eller i grupp i utställningen** inled en egen introduktion vid utställningens början. Följ därefter upp med vidare stopp och undervisning under utställningens gång. Låt därefter eleverna själva söka runt i utställningen efter material om det ämne som de har. Be dem anteckna, ta bilder eller filma material som de kan använda under sina studier och sin presentation. **Se övningar-arbetsuppgifter för mer information.**

Om undervisningen innefattar **specifika övningar i utställningen** inled en egen introduktion vid utställningens början. Följ därefter upp med vidare stopp och undervisning under utställningens gång. Dela därefter ut övningsformuläret och låt eleverna själva gå runt i utställningen och leta upp svaret. Ta alternativt en gemensam tur runt och placera eleverna vid de platser/stationer i utställningen där de kan finna svar. **Se övningar/arbetsuppgifter för mer information.**

Om undervisningen ska **fortsätta i klassrummet efter besöket** med att eleverna väljer ett museiföremål/exempel/fall/fenomen att fokusera extra på, låt dem avslutningsvis göra detta val.

Efter lärarens visning i utställningen eller senare i klassrummet

Efter lärarens tur i utställningen eller efter hela besöket på museet kan eleverna fortsätta sitt egna arbete/grupparbete eller med specifika övningar i utställningen eller i klassrummet. På webbsidan [Skola Online - Världskulturmuseerna \(varldskulturmuseerna.se\)](http://Skola Online - Världskulturmuseerna (varldskulturmuseerna.se)) finns Världskulturmuseernas skolprogram Online och digitala lärresurser där klassen kan hitta ytterligare material, t ex källor/museiföremål att arbeta vidare med i efterhand. (Se "Inför besöket/användningen av museets material")

Övningar/arbetsuppgifter

Frågor om utställningen se dokumentet "Lärrarhandledning utställningen Yokai fysiskt skolprogram".

Svenska

Välj din egen yokai

Grundskola 4-6, 7-9 samt gymnasieskola

Välj en yokai. Ta en bild med din telefon av varelsen. Skriv fakta om den valda varelsen på max 1 A4. Redovisa muntligt och med bild för klassen.

Hitta på en egen yokai

Grundskola 4-6, 7-9 samt gymnasieskola

Hitta på en egen yokai. Hur den ser ut, var och hur den brukar leva, när den brukar dyka upp, vad den har för specialiteter, och vad den heter. Teckna den. Skriv en A4 med fakta om din yokai. Redovisa muntligt och med bild för klassen.

Skriv en berättelse med en yokai

Grundskola 4-6, 7-9 samt gymnasieskola

Skriv en egen berättelse på 1-4 sidor där en japansk yokai finns med och har en avgörande betydelse för handlingen.

Skriv din egen urbana myt

Grundskola 7-9 samt gymnasieskola

Många yokai figurerar i urbana myter. Till exempel den relativt nya berättelsen om varför japanska busspassagerare inte sätter sig på ensamma tomma säten på annars fullsatta bussar. Jo, för där sitter självklart en yokai. Bland urbana västerländska myter finns berättelserna om råttköttet på pizzan och liftaren som lämnade kvar en blodig yxa i sin kvarglömda väska.

Hitta på en egen urban myt. Gärna en berättelse som innefattar något märkligt eller mystiskt. Skriv minst en A4.

Sedelärande berättelser

Grundskola 7-9 samt gymnasieskola

Bakgrund och diskussionsfrågor

Folksagor är inte bara sagor. I berättelser om det märkvärdiga, fantastiska och övernaturliga går det ofta att utläsa berättelser om den plats och tid dem tillkom i. Genom karaktärer och varelser kan vi ta del av en världsbild. Vilka beteenden ansågs som normala eller märkvärdiga? Vad var man rädd för? Hur betraktades manligt och kvinnligt? Dessa är några av de frågor som går att besvara genom analys av folksagor. I det här fallet fördjupar vi oss

i vad Yokaiberättelser kan avslöja om det japanska samhället, historia och normer.

Många varelser i folklore har skapats för att varna för olika typer av faror. I skandinavisk folklore tjänar näcken och bäckhästen som ett avskräckande exempel; var försiktig vid vatten. I japansk folklore finns liknande berättelser och varelser. Den pedagogiska poängen med läskiga historier är ofta att skrämma barn och hålla dem borta från farliga platser eller situationer.

I utställningen har ni stött på varelsen "Kappa". Kappa är en sköldpaddsliknande, vattenlevande varelse. Den liknar en liten människa med fjällig, grönaktig hud, näbb, ryggsköld och simhud mellan tår och fingrar. På huvudet har den en vattenfylld fördjupning. Utseendet kan skilja sig lokalt, i olika delar av Japan. Trots sin ringa storlek är Kappa mycket stark. Den lockar ner människor i vattnet där den dränker dem.

Syftet med Kappa är precis som berättelsen om Näcken att förmå människor att vara försiktiga och uppmärksamma vid vatten. Men varelser ur folklore varnar inte bara för farligheter. Genom berättelserna kan vi också utläsa normer, beteenden och ideal.

Gå gärna tillbaka i utställningen och stifta bekantskap med flera av varelserna ur japansk folklore och analysera och besvara frågorna nedan:

Vad har varelsen för förmågor?

I vilken miljö finns varelsen?

Varnar varelsen för något/uppmuntrar den till något?

Utifrån berättelsen – går det att säga något om könsroller?

Jämför med svensk folktro

Grundskola 7-9 samt gymnasieskola

Jämför en utvald japansk berättelse med en berättelse ur svensk folktro

Välj en japansk berättelse eller ett fenomen från yokaivärlden. Leta upp en liknande berättelse eller ett fenomen från svensk folktro, t ex näcken.

Hur skiljer sig dessa berättelser, fenomen eller varelser åt? Hur liknar de varandra?

Var lever de? I vilka sammanhang dyker de upp? Vad har de för förmågor?

Skriv ner dina iakttagelser.

Jämför med pokemon

Grundskola 4-6, 7-9 samt gymnasieskola

Många av de populära pokémonfigurerna har hämtat inspiration från olika former av yokai.

Välj en yokai och se om du även kan leta upp en pokemonkaraktär som liknar denna.

Hur skiljer sig dessa varelser åt? Hur liknar de varandra?

Var lever de? I vilka sammanhang dyker de upp? Vad har de för förmågor?

Skriv ner dina iakttagelser.

Bild

Sagostund

Grundskola 4-6

Medan läraren läser en japansk folksaga och/eller mer nutida berättelse om en yokai får eleverna i uppgift att teckna något av det som läraren berättar om.

Efteråt visar eleverna sina bilder för varandra.

Hitta på en egen yokai

Grundskola 4-6, 7-9 samt gymnasieskola

Hitta på en egen yokai. Hur den ser ut, var och hur den brukar leva, när den brukar dyka upp, vad den har för specialiteter, och vad den heter. Teckna den. Skriv en A4 med fakta om din yokai. Redovisa muntligt och med bild för klassen.

Analysera bild

Grundskola 7-9 samt gymnasieskola

Välj en bild i utställningen och analysera denna:

Vad visar bilden? Vad är det för motiv? Vilka karaktärer finns med i bilden?

Varför tror du att bilden är skapad? Vilket tema förmedlar bilden? Vilken teknik har använts? Vilket material? Vilken genre?

Gör en yokaimask

Grundskola 4-6, 7-9 samt gymnasieskola

Välj en yokai i utställningen och gör en mask utifrån dennas utseende. Använd valfritt material.

Religionskunskap/Religion

Jämför med svensk folktro

Grundskola 7-9 samt gymnasieskola

Jämföra en utvald japansk berättelse med en berättelse ur svensk folktro

Välj en japansk berättelse eller ett fenomen från yokaivärlden. Leta upp en liknande berättelse eller ett fenomen från svensk folktro, t ex näcken.

Hur skiljer sig dessa berättelser, fenomen eller varelser åt? Hur liknar de varandra?

Var lever de? I vilka sammanhang dyker de upp? Vad har de för förmågor?

Skriv ner dina iakttagelser.

Shintoism

Grundskola 7-9 samt gymnasieskola

Vad menas med shintoism?

Fördjupa dig på egen hand i den japanska trosinriktningen som har en hel del av göra med yokai och japansk folktro. Sök information på egen hand. Skriv max en A4.

Historia

Äldre historiska Japan

Grundskola 7-9 samt gymnasieskola

Vad var Japan för ett samhälle under äldre tid?

Sök egen information och beskriv på minst en A4 hur landet och befolkningen levde utifrån teman som makt/politik, klasser/samhällsgrupper, arbete, levnadsförhållanden, genus/manligt/kvinnligt, religion, krig/konflikter, teknologisk utveckling mm

Jämför med dagens Japan och diskutera skillnader och likheter.

